

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње
20 фран. у валути, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т ЗА ПО Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Претплата шаље се поштомском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отправљивши новина на
коју дрго пошту; а коме је на-
ручнице, може се претплатити
код г. Петра Рамадиновића, књи-
ж. агента у Котор у Доњем се-
нишлу уредништву. Рукописи се
не враћају.

За огласе плаћа се: за
спаку ријеч или за број од пет
дана по 3 новчака за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчака.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Њ. В. Господар и Њ. С. Књаз
Мирко, на проласку са Крушевца, свр-
тали су на Цетиње, и јучер су кре-
нули на Бар, да ту дочекају Њ. В.
Књагинју Милету, која се данас враћа
из Италије.

— У суботу, на дан рођења Њ.
Краљ. Височанства бугарског Књаза
Фердинанда I, било је благодарчење у
катедралној цркви. Присутствовали су
благодарењу г. Н. Пејановић, адјутант
Њ. В. Књаза Нашљедника, који је
престављао Његово Височанство, Кња-
жевско бугарски дипломатски агент г.
д-р Константинковић, наши министри,
царско-руски министар г. Губастов са
особљем руске мисије, и чиновници на-
шијех министарстава. Послије благода-
рења г. Константинковић примао је чести-
тања у своме стану од свијех присутни-
јех на благодарчењу, а такођер од чла-
нова дипломатског тијела и од појединијех
грађана. За вријеме честитања, пред
станом г. Константинковића свирала је
војена музика.

— Њ. В. Господар, поводом сре-
ћног спасења Њ. В. грчког Краља
Ђорђа од атентата, управно је из Кру-
шевца Његовом Величанству толику те-
леграфску честитку; такођер је другу
толику денешу управно г. Логотетису,
грчком генералном консулу на Цетињу.
Исти дан г. Логотетис примао је чести-
тања: од г. војводе Гавра Вуковића,
нашег министра иностранијех дјела, у
име Књажевске владе; од чланова ди-
пломатског тијела и од цетињског гра-
ђанства. Њ. В. Краљ Ђорђе врло ср-
дачном денешом захвалио је Њ. В.
Господару.

— Њ. В. Господар, на проласку
преко Цетиња из Крушевца у Бар,
примио је у приватној аудијенцији г.
потпуковника Машина, изванредног по-
сланика и оцуномоћеног министра Кра-
љевине Србије.

— Г. Дебре, министар француске
републике, са својом госпођом повра-
тио се са свог допуста.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ, 20 фебруара.

Као што ће наши читаоци видјети
из нашијех телеграма, само провиђење
спасло је чуднијем начином Краља
Ђорђа од убилачке руке. На путу од
Фалера Краљ се возио у колима са
својом ћерком Маријом, кад су два
злочинца испалила пушке на краљевска
кола, ранивши само Краљевског гарди-
ста. Један од злочинаца се приказао
сам суду, што значи да се показао или
да није при здравој свијести: а то опет
значи да покушај није дјело какве
завјере из народа, ком је Краљ Ђорђе
дао највећу слободу, и најпослије није
се устезао ни своју круну и династију
на коцку ставити, заснувши у веједнак
бој са Турском, и противу савјета
моћнијех пријатеља и воље велецила,
само да се одазове вољи и аспираци-
јама свога народа. У часовима народ-
ног очајања, кад су са бојног поља
стизали у Атину гласови црњи један
од другог, могли су се схватити гла-
сови о демонстрацијама безразборне
свијетине противу династије; али сада,

кад се почело опет ведрати над Грчком,
љубав грчкога народа мора расти према
својој династији.

Ми се радујемо што је Свемогу-
ћи Бог заштитио Краља Ђорђа, у-
давши тако велику несрећу од
грчке краљевине, с којом нас ве-
же заједница вјере и заједница мучне
прошлости и пароднијех тежња; и
радујемо се ништа мање што се ода-
ност грчкога народа према своме Кра-
љу манифестира овом приликом, како
није никад прије. Послије тешкога
искушења, што је Грчка прошле го-
дине преживјела, окупљена око своје
владачке куће, тако сродне са нај-
моћнијема владалачкијем кућама, она
се може надати брзој испјељењу и
процјетању, што јој ми најтоплије
желимо.

Послије осуде Золе, који се био
исказао у корист Драјфуса, осуђе-
ног прије три године за шпијунство,
у француској камари влада је била
интерпелирана, јесу ли генерали дошли
на расправу да свједоче по допуштењу
или по наредби ратнога министра, ми
да је интерпелант знао, да је генерале
позвао као свједоке пред суд сам бра-
нилац Золе. Други опет пребацио је
влади, да није довољно штитила офи-
цире пред судом. И све што су про-
тивници владе у овом питању имали
да реку, ту су рекли. Али им је одго-
ворно предсједник министарства Мелин
тако, да је камара одма одлучила, да
се његов одговор штампа и разашље
по департаментима, што се ријетко до-
гађа. Г. Мелин је напоменуо, како се
сваки час по Јевропи расправљају
злочини шпијунства, а француска пр-
еса није грдила стране војене су-
дове. За то треба да се једном
престане говорити о Драјфусовом зло-
чинству у интерес војске, унутраш-
њег мира и спољашњег обезбјеђе-
ња, и најпослије у интерес овијех,
који су се безумно и дрзновено рину-
ли у ту агитацију, излажући Француску
опасности да се опет поврате времена
интолеранције. Мелин се чуди онијема
преставницима интелигенције, који се-
би затварају очи и запушују уши. Вла-
да мора да има посла ратом, коју
треба извидати, јер је то неопходно.
Влада ће изнудити општи мир, и узеше
мјере, које захтјевају прилике. Послије
осуде Золине, нико се неће моћи изго-
ворити добром својом намјером. Ако
се закони, којима влада располаже, по-
кажу недовољни, требаће јој други.
Пред судом не зависи нико од ратног
министра, ту су само свједоци, који
од никога не примају никакве наредбе.
Осуђују генерала Буадера за једну
ријеч, што је изрекао; истина је да је
та ријеч била изливна, али не треба
заборављати ужасну оптужбу, што му
се у лице бацила. Нападају на генерале,
да раде против републике, нијесу
оправдани. Нема ниједног официра, који
би био способан, да што покуша про-
тиву републике ни у сву. Француски
официри имају сасвијем друге снове.
Један днo иностране пресе започео је
све зло, што смо ми о нама рекли.
Одобравање инострано казни оне Фран-
цузе, који зло говоре о Француској.
Ово су главне мисли тога знаменитог
одговора владин, услед којег је ка-
мара без разлике странака изјавила
влади повјерење, изузетком социалиста.

„Н. Врема“ вели, да је овај вла-
дин одговор учинио за умирење умова

много више него су то многи очекивали.
Изјавивши се влада солидарна са оном
огромном већином францускога народа,
која је онако живо осуђивала оптужбу,
коју је подигао чувени романописец
против генералнога штаба француске
војске, разоружала је одједном добру
половину својих противника. То је
на огромну већину посланика тако сил-
но дјеловало, да су, када је Мелин
стао бранити генерале, стали клицати:
„И добро су учинили!“ Што значи,
да је сва камара, изузетком незнатне
групе, уз оне који Зола осуђују. Цјел,
којој је тежило Министарство Мелиново,
постигнута је. Његови противници,
који су се сакупили под заставом
заштите Драјфуса, разоружани су пот-
пунијем сагласјем владе, парламента и
свјетле већине народа. Знак њихова
позора служи и тај факт, што су они
пренијели своју агитацију у иностран-
ство, одакле долазе Золи изјаве сауче-
шња, што не може влади штодити.
Међувародни карактер агитације у ко-
рист официра јевреја, којег је војени
суд осудио као издајника, може штодити
у очима францускога народа само уче-
сницима те агитације. Па овако завр-
шује руски лист: Ријечи извршне бе-
сједе г. Мелина: „Гнусни поход разу-
дио је најгђе страсти, и створио је
такву странку, какве до данас није
сило у Француској — остануће дубоко
урезане у срцима свијех правијех
Француза.

Положај у Бечу није се побољшао.
Њемци остају код свога захтјева, да
се укинву језичне наредбе, па да се
језично питање уреди путем закона.
Чеси опет изјављују са своје стране
да неће пристати ни на какву модифи-
кацију језичнијех наредба, што би
влада хтјела. Влада дакле није предло-
жила Њемце за себе, а изгубила је
потпору од стране Чеха. Прашки „Нар.
Листи“ опомињу барона Гауча, да не
издаје нове језичне наредбе, које и
Чеси и Њемци унапријед одбијају.
Чему дакле издавати мртве министар-
ске наредбе, када иза њихова поро-
ђаја мора влада умријети.

Него се појавио један ружан знак
за Словене у Аустрији. Полак Смо-
ла, професор на краковском универ-
зитету, издао је једну брошуру у ко-
јој говори: Пољаци и Чеси могу бити
везани реалнијем интересима, али да и
Пољаци и Чеси имају право да иду
својим путовима, чим то захтјева
њихов животни интерес; а племенска
веза је само фикција. Као што не пада
на ум Французима и Италијанима, да
се ради племенског сродства вежу с
Румунима, тако нијесу ни Чеси и По-
љаци дужни, да се у име Словенства
сдруже. Силна би аномалија била, кад
би се хтјело у Аустрији владати без
Њемаца али противу њих, обзиром на
њихов високи степен образованости и
обзиром на самог владатеља.

Видјећемо брзо, тек се рајхерат
отвори, хоћели се Пољаци владати по
овијем назорима ученога Полака, и
послије мјера, које влада у прускоме
рајхстату отворено тражи за истреб-
љење Полака у Познањској!

ЗОЛА ОСУЂЕН.

Ма да вам је одвратна била цијела
ова ствар, те нијесмо сматрали да заслу-
жује о њој говорити нашијем читаоцима;
ишак пошто је сва јевропска журналистика
узе на прво мјесто као догађај, који је

могао доста зла проузроковати у Францу-
ској, донијели смо колико је требало да
наше читаоце не изненади опасност која
је пријетила, изостављајући опширне изје-
штаје, које нам је бечки „кор. Биро“
ревностно шаљао.

Капетан Драјфус био је осуђен прије
три године војничкијем судом на доживотно
лишење слободе за то што је био ухваћен у
тајној преписци са Њемачком, којој је изда-
вао војене тајне. Та осуда није могла годити
ни Њемачкој, ни другој јачој сили, јевреј-
ству, ком је Драјфус припадао, а да и не
спомињемо његову богату породицу и
многобројне пријатеље. И подиже се вика
на војнички суд, да је Драјфуса невиног
осудио. Та се вика могла у толико лакше
подржавати, што се докази против Драј-
фуса нијесу могли на јавност извијети, из
обзира према Њемачкој и према војнијем
тајнама. Најпослије викачи пренађоше не-
ког војничког часника Естерхаза, да је он
био онај који је војничке тајне издавао, а
да је Драјфус био осуђен на основу
сличности његовог шакописа са Естерхазо-
вијем. И повела се опет истрага против
Естерхаза, али га је војнички суд нашао
невином.

Тада је Зола управно писмо пресе-
днику републике оптужујући војени суд, да
је ослободио Естерхаза по владиној наредби,
дакле да је криво судио. Тако Зола изађе
на јавност као бранилац истине и правде
противу војничког суда, који је не само
криво ослободио Естерхаза, него права
осудио Драјфуса. Ко је Зола поштовао,
као великог романописца, сваки је држао,
да ће Зола имати који доказ противу то-
ликога злочинства, да ће моћи доказати,
да су највиши војнички челикодостојници
криво судили, кад је толику оптужбу про-
тиву њих подигао, тражећи да га доведу
пред пороту, пред суд дванајесторице пош-
тенијех и независнијех грађана.

Ратно министарство морало је позвати
Зола пред суд, да докаже што тврди, и
пред судом је трајала четрнајест дана та
расправа. Браниоц Золин ту је изнио све што
је могао измислити у корист његову. Пре-
слушани су безбројни свједоци и сви графо-
лози, који су испитивали Драјфусов и Естер-
хазов шакопис. На захтјев браниоца морали
су пред суд изаћи најпрви генерали, који
су осјећали служећи отаџбини, и одговарати
на његова питања. У самој ствари ту је
поновљена Драјфусова и Естерхазова пар-
ница. И из све то дуге расправе није
изашао ниједан доказ противу војничкога
суда у корист Золину. И Зола је закључио
расправу кукавичкијем говором, закључују-
ћи се поротницима својим животом, својом
чашћу, својим именом, да је Драјфус
невин! Зола није изнио никаквог доказа у
своју корист него се само заклиње; и за-
клињући се сам је признао, да није могао
доказати оно што је тврдио, дакле да је
био прости клеветник. И као клеветника
га је порота једногласно осудила најстро-
жијом казни на годину дана тамнице.

За вријеме све расправе полиција је
морала чувати Зола од гњева и презрења
народњег; а народно заступништво без
разлике странака цијело је било уз владу,
осим неколико развратника. Дочим су сви
спољашњи непријатељи француске уз Зола.

Зола је знао, да нема доказа противу
војничкога суда, дакле је знао да се пред
поротом не може оправдати: и сада је
питање, за што је ону оптужбу подигао?
Да покуша растројити војску француску,
која је постигла врхунац силе и савршен-
ства, и у исто доба да изазове у народу
неповјерење и мржњу противу постојаћега
стања у републици, служећи непријатељима
Француске? Или по оном свом развратном
нагону, који је објелоданио у својијем
романима, да задовољи сам себи и својој
таштини?

Било једно или друго, он не заслу-
жује него презрење.

ДОПИСИ

Андријевица, 6 фебруара 1898 год.
(† поп Милић Малевић).

Још нам не бијаше ублажена туга,
још нам тешки болови стожаху дубоко ра-
њена срца за незаборављеним губицима
наших покојника: З. Протића, проф. М.
Зечелића, оф. Ђ. Бакића, арт. оф. Јова и
царјаника Милете Стојановића, старог сто-

тинаша Р. Дедовића и Малете Иванови, које изгубисмо у неколико мјесеци, али кобна смрт рашири своје ненаситне чељуст, те нам из наше средине отрже драгог, ошитољубљеног свештеника Милића Лалевића 2. овог мје. у својој 68 години. Глас о смрти покојниковој прохујао је електричном брзином на све стране васојевске пахије, те је много око својом топлом сузом оросило лица његових познаваца и пријатеља. Ну да ли је покојников рад и живот заслужио толику љубав и поштовање у васојевском народу излишно је говорити.

Он је правилно појмио прозеће свог живота — младости, те је у онаком критичном стању, када Васојевићи ништају у ропским ланцима својих господара, смишљао путове, којима ће допринијети највеће користи своје роду и као најпосреднији пут изабра, да свој живот посвети светом олтару. У тој намери пође у Пећку Патријаршију ради школовања, а одатле у брацку нам Србију — у Биоград, да би се у тамошњој богословији наоружао потребним знањем за свој свештенички позив, у чему је потпуно и успио. По свом повратку у драгу му Отаџбину његове се жеље остварише, јер га призренски митрополит, гсп. Милентије 6 јануара 1855 године у манастиру Ђурђевим Стубовима рукоположи за свештеника, те је пуних 43 год., као достојан пастир св. олтарара, вршио своју свештеничку дужност. Он је правилно појмио свој задатак као свештеник и Србин, те је хтио и умио штитити интересе цркве и народа, те је смјело ступао на браник племенских интереса, због чега је са осталим одличним васојевским гласавима вођен у таоце, а у бојевима 1854 и 1862 год. његов патриотски жар ставио га је у прве редове храбрих бораца, о чему свједоче његова многа одличја.

Његова душевна доброта била је заснована на чистој љубави свима, што је племенито и узвишено; она је била чисти однос племенитих осјећања, а служила је као весела пјесма за разговор тужних срца. Тиме се и да протумачити, како је покојник себи могао бацати у наручје крвожедних варвара, те је 1867. год. пошао чак у Солун, не би ли тамо нашао лијека за оболелих 300 душа, у чему је потпуно успио.

Живот је сматрао као непрекидну ратну борбу, која се мора јуначки водити, па се је заиста и показао досједан тога, те је смјело и весело ступао на све препоне, које га у животу срјетаху и јуначки их савладавао. Као плод таквог његовог рада и живота биле су велике симпатије, које је покојник у народу уживао, те је таква ужајаност будила у њему веселе мисли, због чега зимњи дани — старост његова — личилаху на старог младића, пуног узвишених идеала.

Као најјачи доказ љубави и поштовања, које је покојник у народу уживао јесу многобројне масе народа, које 3. ов. мј. позиташе, да покојнику одаду посљедњу пошту — да га допрате до вјечне куће. У пратњи је било близу 1500 душа, а иста је текла овим редом: у један сат по подне звона су огласила кретање спровода; пред мртвачким савдуком ишли су ђаци андријевачке основне школе са пет васојевских учитеља, а за њима осам свештеника. За савдуком ишли су: г. бригадир Вој. Л. Војводић и Окр. капетан г. Јеврем Бакић са својим војним и грађанским чиновницима,

покојникову родбину и остала маса народа. У саборној цркви св. Арх. Михаила на Њажевићу свршено је оцјело, одакле се је спровод кренуо истим редом. Над отвореним гробом с покојником се опростио г. Александар Савић врло дирљивим говором. И већ 3 ов. мј. у 3 сата по подне покојникови посмртни остаци бијаху предати матери земљи. Дакле, међу нама нема више пона Лалевића.

Врли свештениче, те нас остави, да дубоком уздицама и топлим сузама пропратимо сваку успомену из твог племенитог живота, у теби је св. црква изгубила будног пастира, другог искреног друга, пријатеља и познавца правог пријатеља, а отаџбина врлог сина.

Така ти српска земља, коју си топло љубио!

Вук Р. Масисварић.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Радосна појава.) И ако у нашем листу не бидежимо што се збива по разнијем дјеловима Српства, како би смо хтели, да нам простор листа допушта, ипак све пратимо братскијем саучешћем. У раздобије српства, Срби у Угарској, који су на просвјетно пољу задужили све Србе, данас преживљају најмучније дане, и за то је сасвијем јаравно да највишијем саучешћем пратимо развој њиховог народног живота. На жалост, пошто су их Мађари сасвијем потиснули са политичког поља, Срби у Угарској стадоше тропити своје снаге у међусобној борби, поцијепавши се на странке баш кад је требало да се сви ујуженијем силама боре за свој опстанак противу мађаризације, која им пријети. Међу њима, на пољу црквено-школскоме, на које су ограничени, странке: клерикална, радикална и либерална ми не можемо схватити, а још мање они небратски начин, којим се измђу себе боре, на велику штету народну, а на корист Мађара. У посљедње доба та је борба била најжешћа у Вршцу противу новог вршачког епископа Гаврила Змијановића од стране удруженијех радикала и либерала, која није слутила на добро. То су увидјели и добри Срби вршачки и њихов епископ, па се тргоше, и стадоше се међусобно приближавати, док се састаше, почетком овога мјесеца на епархијској скупштини, гдје су све послове сложено посматрали, и разишли се усклицима: Живио епископ! Овај догађај обрадовао све добре Србе, тијем више што је Вршац данас готово најаче средиште Срба не само у Банату него и у цијелој Угарској, па се можемо надати, да ће благотворно дјеловати и на остала средишта у Угарској, тијем умијешније, што се одавна опажа у Хрватској тежња међусобног склада Јерархије и народа. Имајући интелигенције и расположајући богатнијем народнопросвјетнијем фондима, више од иједног српског краја, Срби у Угарској, с разбуђеном својом народном свијешћу, кад би учврстили међусобну слогу, могли бише не само обезбједити свој народносни опстанак, него и осталој браћи опет користити.

(Шестогодишњица бискупа Штросмајера.) Велики хрватски родољуб и добротвор, ђаковачки бискуп Јосиф Јурај Штросмајер, прославио је дне 4 (16) о. м. ше-

стогодишњицу своје свештеничке службе. У Штросмајеру поштује хрватски народ једног од највећих својих родољуба, који је сав свој живот посветио добру свога народа. Ријетки су таки првосвештеници и у много већих народа, као што је Штросмајер. Са своје велике и темељне научености познат је Штросмајер у великој римској цркви; ваља се сјетити само оних сјајних говора, што их је он држао у великом сабору кардинала и првосвештеника римске цркве, кад се решавало о непогрешивости папиној. Штросмајер је увијек био ватрен приврженик словенске идеје, и томе је најјаснијег израза дао својом познатом честитком о 900-годишњици прелаза Руса у православље; због тога је Штросмајер имао велике непријатности. Са родољубљем мјери се и необична дарежљивост Штросмајерова; он је до сада даровао много новаца на разне сврхе народне просвјете.

Католичка црква и Хрвати могу се поносити таквом црквеном поглавицом, као што је Штросмајер, јер у данашње дане мало је таквих.

(Братски одзив.) Силетско „Јединство“ орган далм. хрватске народне странке, поводом прославе тридесетогодишњице наше читаонице пише: Цетињска читаоница славила је на 17 фебруара свој тридесетогодишњи опстанак. Нећемо се бавити читаоцима, као таково; то је друштво слично, више или мање, свијем оваквијем установама; али слава ове читаонице у толико отскаче, што у мањој и јуначкој Црној Гори биљски видљив знак народне просвјете. Цетињска је читаоница основана 1868, у бурнијем времену, када су се косовски осветници, испод Орлова Крша, сиремали да и опет лију крв за вјеру и за мир, у временима, која не бјеше боља од оних, када су Црногорци из штампарских слова салијевали убојна танета. У ово тридесет година, како је и колико напредовала Црна Гора? У просвјети брала је плодове, а на бољом пољу покрила се лавор вијенцима. У земљи, гдје је дјело Макарија најбољом свједочењем до какова би културног развика дошлеца та земља, да јој не бјеше суђено скоро пет вјекова бранити се од душмана, у тој земљи прослава цетињске читаонице значи нешто. — Значи, да је Црногорац пушком у руци, а главом у врећи обезбједио ипак својој груди културни напрелак.

(† Велимир Михаил Теодоровић.) Биоградски „Одјек“ доноси: Изненаљном смрћу у Минхену, престоници Баварске, преминуо је Велимир Михаил Теодоровић, који је рођен 20 маја 1849 у Ројну, одрастао и одјегао у Биограду, гдје је и гимназију свршио, а за тим продужио и довршио пошопривредно васпитање у Баденској и на свеучилишту у Минхену. Већ сам правда, којим је неумрли кнез упутио његово васпитање, потврђује, још једном колико га је волио и освједочену мудрост кнеза мученика. Покојни Велимир је носио старо породично име свога родитеља.

Биће скоро тридесет година, како се „господин Велимир“, како смо га сви звали, настанио у престоници Баварске, одакле је одлазио од времена на вријеме на своје пољско добро Негоје у Румунију, а лето проводио на Тезеренском језеру у

своје летниковцу, који је свуда био познат у околини као „Српски летниковец.“ Тај свој летниковец он је био принуђен да прода у јесен 1887, пошто му је дотадњи ујак и једини добар и друг из дјетињства упропастио био грдан дио имања. Од тога времена „госп. Велимир“ као да је био изгубио сваку вјеру у искреност пријатељства и у људску честитост, јер је од тада био врло повучен и доста неповјерљив. Томе је допринио још и бол који је осјећао од потварања, којима је у Биограду одмах посље тога догађаја покљачано повјерење.

Покојни „Господин Велимир“ је био несравњиво племенита срца, mudar и врло обавири и карактеран човек, уз то патриота каквима равна није било. Он се никад није престијао интересовати свима што се Српства, особито Србије тидало.

Ради њега и ради познате његове доброте и племенитости, његовим живљењем у престоници Баварске понајлакше објашњује и факат, да је на њеним високим школама био увијек угледан број Срба, а његово присуство доприносило је не мало, да је и њихово тамошње држање било у главном боље не по другим градовима у Немачкој. Заузет за напредак и будућност свога племена он је увијек притицао у помоћ вриједним а оскуднијим младим људима, који су се били посветили наукама или умјетностима. Има их, које је он по пуних десет година издржавао, и то тако да ни у чему нијесу оскудијевали. Сваки бол Србије тиштао је јако и њега; тим више што је од ње био даље. Његова дарежљива рука није никад остала стиснута пред нашим невољама.

У Баварској је покојни „Господин Велимир“ био врло лијепо виђен и поштована личност; он је стајао у личним односима с најугледнијим и најстаријим члановима Вителсбаховог дома. Тек у посљедње вријеме се био са свим повукао, отирајући се једино на неколико пријатеља и поштовалаца Срба. Живио је иначе увијек врло скромно и на себе лично није никад много трошио.

Доцнији извјештаји из Минсена тврде да је оставио све своје имање у износу два милиона динара на српску просвјету, којим фондм има руковати државни са вјет у Србији.

Бог да му душу прости.

(Књижевни рад Митр. Михаила.) У току 40 година архипастирства, митрополит написао је и на свијет изда све списе: 1. „Поглед на историју српске цркве.“ — Биоград 1856. год. 2. „Душевени дневник.“ — Биоград 1859. год. 3. „Окружно писмо епархијалном свештенству.“ — Биоград 1860. год. 4. „Архијерејско поучење ново-рукоположеном свештенику.“ — Биоград 1860. године. 5. „Чин положјења крстове.“ — Биоград 1860. год. 6. „Одговор Чокрлану.“ — Биоград 1860. год. 7. „Пастирска поучења Хришћанима, за све недјеље и празнике преко цијеле године.“ — Биоград 1860. год. 8. „Црквено богословије.“ — Биоград 1860. год. 9. „Херменевтика.“ — 10. „Црквени учитељ.“ — Биоград 1861. год. посвећено блаженопочившем Књазу Михаилу М. Обреновићу III. 11. „Србљак, црквена књига, у којој су службе и правила свјетитеља српског рода са њиховим сликама.“ — Биоград 1861. год. Књига је ова до 1861. год. два пута печатана. Прво издање издато је у еписко-

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

РАД РИЈЕКА.

Међу најјаче силе природне, које утичу на промјену земљине површине, долази и способност ријека, да могу с једног мјеста на друго преносити чврсте дјелове земљине коре: пјесак, шљунак, као и све друге чврсте дјелове, које оне роне од обала у свом горњем, а таложе их у свом доњем току. Тешко је на пр. и представити себи, колику грдну количину тврдих дјелова носи са собом какав планински поток, не гледећи на његову незначително величину воде, или пак каква широка ријека, не обзирјући се на њен мирни ток!

Геолошки начинама чињена су мјеропа и израчунавања на основу којих се ова ријека убрја у најмоћније факторе, који мијењају површину земљину. Да наведемо за ово само неколико интересантних примјера.

Оно страшно обурвавање, које се десило 11 септембра 1881 године у Елму у Швајцарској, прелази границе људскога вјеровања и показује се као врло чудновати природни појав. Десет милиона кубних метара обрвено је од горње обале, сурвало се доље за 450 метара и вода је сву ту огромну масу одвијела на четврт часа растојања и бацила је на другу обалу, образовавши узвишење од 100 метара. Па ипак ово је с геолошкога гледишта сасма неважна промјена земљине површине.

Раје (притока швајцарске ријеке Ара) у своје горњем току, који је дуг само неколико маља, прибара грдну количину разноразних ствари, што све сноси и та-

ложи у Лутернско и Фирвалдштетско језеро. Израчунао је, да ће Раје при оваквом свом раду засути својим талогом ово језеро у току од 20.000 година. Рона у том погледу је још страшнија, јер њој је потребно свега годину дана, да прибере онолику количину талого, коју Раје прикупи за 66 год. Рона ће за 45.000 година сасвим засути Женевско Језеро. Овако у главном раде све азијске ријеке, и нема сумње, да ће у дужем или краћем року засути овим милионима кубних метара чврстог материјала своје басене, који махом леже у подножју планина. Све азијске ријеке продужују овај свој рад и онда, када изађу из језера и снују у равнице — оне и тамо образују од својих обала грдне масе пјеска и шљунка, што све носе даље са собом. Тако на пр. пјесницима прослављена Раја у своје току преко Палца тако је пуна тих чврстих састојака, да на сваки километар дужине долази по један милион кубних метара тога талого. Ове огромне масе талого не крећу се, по себи се размије, тако брзо као вода, али ипак за годину дана помакне се, од прилике, за 275 метара напријед и у том постепеном кретању и међусобноме трвењу све се то претвара у пјесак. Раја за вријеме поплаве снесе у море за тридесет дана преко 2.000.000 куб. мет. чврстог материјала.

Што је ријека мања, што је земљиште, кроз које ријека протиче, чвршће, у толико је и њена снага слабија. Тако Темза своји годишње у море само 60.000 куб. метара чврстог материјала. Хајки је рачуном и тачним проматрањем дошао до закључка, да ће све британске ријеке, при овакој својој снази, каква је данас, за не-

колико милиона година потпуно сравнити копнену површину са морском.

Јеврона у ствари има двије велике ријеке, Дунав и Волгу, али нанос који носе њих двије, тако је велик да постепено засипљу своја мора. Дунав баца у Црно Море годишње више 23.000.000 кубних метара наноса, а рад ријеке Волге без сумње је још огромнији. Колико ли тек снесу годишње талого у море све јевропске ријеке? Или, зар одиста ово није страшна сила, кад само Дунав носи са собом 23 милиона кубних метара наноса на даљину од стотину или хиљаду километара? Тешко је заиста наћи силу, која би се могла мјерити са овом силом ријека!

Кад би се на пр. сва аустро-угарска флота дала на посао, ипак за читаву год. дана не би могла пренијети ни половину годишњег наноса Дунавског.

Ну, ма колико да нам изгледа огроман рад ових највећих јевропских ријека, ипак је готово сасвим ништаван у сравњењу са радом ријека азијских, афричких и америчких. Јер на пр. Мисисипи носи годишње са собом преко 100.000.000 куб. метара чврстих дјелова земљине коре и све то трпа у Мексикански Залив.

Ови милиони кубних метара тврдих дјелова коре земљине, којима још треба додати и знатну количину наноса ријеке Рио Грандел-Нотре, тако јакно оптерећавају сјеверну обалу Мексиканског Залива, да она стално и постепено тоне.

Друга испосинска ријека, Колорадо, у току времена од неколико хиљада година изрида је у таласастој западно-америчкој висији читав низ јаруга, дубоких по 1000—2000 метара, ширини преко 10 километара а дугачких стотинама километара.

Нанос који ова ријека сноси у Калифорнијски Залив рачуна се на неколико хиљада кубних километара, те би се само од тог наноса могле образовати планине, величине Харца или Тириншке Шуме.

Тачно је израчунао, да три највеће сибирске ријеке: Об, Јанисеј и Лена снесу за сваких 500 год. по 7.400 кубних миља наноса у Сјев. Ледеви Океан.

Што се пак тиче наноса свете индијанске ријеке, Ганга готово прелази границу вјероватности. Ова ријека дневно баца у море 550.000 куб. метара наноса, — Зар није ово право чудо? Од овог дневног наноса Гангина могао би се на њеном ушћу образовати сирод од 1. км. дужине, 500 м. ширине и 11 м. висине. Наносом пак који ова ријека снесе у море само за један час, могао би се наунити десет највећих морских лађа.

Да какву ли су тек промјену на земљиној површини учиниле ове ријеке у току минулих геолошких епоха!

Израчунао је, да Ганга у току од 7.000 год. откида од Хималаја толику масу, да се може равнати Етном. Може се сада замислити, колико се Хималаји мијењају, кад се зна, да на њима извири неколико оваквих ријека, као што је Ганга!

Могли би смо се сад запитати, па куда се дијевају ријеке ове огромне количине тврдих састојака коре земљине, које у своје току од обала откидају? Одговор на ово питање дају нам делте, то јест ново образовано земљиште на ушћу великих ријека. Делте Дунава и Волге огромне баруштине обрасте трском — заузимају простор од 2400—4000 кв. км. километара. Ове делте врло су значајне, кад се поима да на то, да су постаде из ничега, али

пија Римљачкој у Влашкој 1761. године, друго у Москви 1765. год. Неки пак светиљма, као: св. Јовану Девичком, св. Данилу архијепископу српском, св. Јевстатију архијепископу српском, св. Сави II. архијепископу српском, св. Василију Острошском, св. Никодиму архијепископу српском, св. великомченику Јовану Владимиру, св. Јоврему патријарху српском, и сабору свих српских просвјетилаца и учитеља, сам је митрополит саставио синаксаре. А св. Стевану Првовјенчаном краљу српском, написао је акатист, кога у старим издањима Србљака није било. Правило и служба св. Максиму архијепископу српском, била је у старим издањима смјештена са службом и правилом св. Атанасије и Кирила. У новом издању саставио је митрополит нарочиту службу и правило за св. Максима и тиме је ново издање знатно попуњено. 12. „Посљедовеније уопшних на свјатују пасху и во свју светлају недељу бивајемоје.“ Биоград 1862. год. То јест правило, како треба свршавати опјело на Васкрсе а и преко цијеле свијетле недеље. 13. „Мудри Игумен.“ Биоград 1863. г. Ова је књига намијењена искључиво духовенству монашког реда. 14. „Писмо патријарха православног католичке источне цркве о православној вјери; писано Инглезима.“ Биоград 1864. год. 15. „Пастирске бесједе војницима.“ Биоград, 1865. год. 16. „Молитва и двије бесједе, говорене на светковини 50-годишњице обновљене слободе Србије 1815. год. говорене у Топчидеру 23. маја. 1865. год. (Напечатано је у III. књ. црква. проповиједи, а има и засебна књижица.) 17. „Православни проповједник.“ (у IV. тома). Прва два тома наштампана су 1866. год. III. том. 1867. а IV 1871. Ово је скуп бесједа преко цијеле године у недељне и празничне дане. 18. „Кратки молитвослов за употребу учеће се младежи.“ Биоград 1866. год. 19. „Ручна свештеничка књига.“ Биоград 1867. г. 20. „О панству и дутранству.“ Биоград 1868. год. 21. „О монашеству.“ Биоград 1868. год. 22. „Чин помазања св. миром књаза српског Милана Обреновића IV.“ Биоград 1868. год. 23. „Поучење матери о ва питању мале дјце.“ Биоград 1870. год. 24. „Приче Христове.“ Биоград 1870. год. 25. „Природа и разум у области морално-духовној.“ Биоград 1870. год. 26. „Дјевојачко пунолетство.“ Биоград 1871. год. 27. „Обрана истине.“ Биоград 1872. год. 28. „Писма св. Игњата богоносца.“ Биоград 1871. год. 29. „Чин крестнаго хода.“ Биоград 1871. год. то јест правило, како треба свршавати литију или пошење крста. 30. „Духовник.“ Биоград 1872. год. 31. „Поука из живота светих.“ Биоград 1874. год. год. 32. „Пријатељ младежи.“ Биоград 1874. год. 33. „Православна српска црква у кнежевини Србији.“ Биоград 1874. год. 34. „Духовна споменица.“ 10. августа 1878. год. 35. „Служба преподобном оцу Прохору ципијском.“ Биоград 1879. год. 36. 1883. године наштампана је I. књига под насловом: „Наука Православне Хришћанске цркве,“ а друга је у рукопису, спрењена за штампу. 37. „Служба св. равноапостола. Кирилу и Методију.“ Ову је службу написао архијепископ каноник, Антоније, по због непознатих узрока, није се могла тамо штампати. Архијепископ Антоније пошаље митрополиту Михаилу, те ту службу он поправи и допуни, и она се најприје наштампа у Биограду 1862. г. а за тим. доцније оптампана је у Цариграду и у Русији 38. 1886. год. „Хришћан-

су зато ипак ништаве, кад се упореде са делтама ријека осталих дјелова свијета. Тако Нилова делта заузима пространство од 22.000 квадрат.; Км.; Мисисипина 32.000 кв. Км.; Гангина 83.000 кв. Км.; — т. ј. делта Гангова већа је готово три пута од Белгије а без мало два пута од Србије. Иравадина делта, која лежи између седам рукава, велика је готово као и Мисисипина делта. Делта Меконгова износи 70.000 кв. Км.

При свему томе ипак Делта Гангова не заузима прво мјесто. Китајска ријека Хоан Хо преноси три пута више наноса од Ганге. Овој количини наноса морају одговарати и већи резултати.

Мисисипи са својом делтом заузела је гдно пространство, а Амазон, који и нема праве делте, образовао је област, која се равна са величином цијеле Јевропе. Цео сјеверни, равни Сибир творевина је Оба, Јенисеја и Лене, као што је доњи Мисир отет од Мора, а Холандија постала од наноса Рајнина.

Ријеке Тигар и Еуфрат теку сада у огромном растојању, које су оне саме себи створиле својим наносом. Италијанска ријека По, својим наносом засипа Јадранско море и увеличава копно годишње за 70 метара.

Из овога краткога прегледа може се појмити она огромна сила воде, којом она утиче на промјену земљине површине.

Провс. Гласник из „Пине.“

ске светиње на Истоку.“ 39. 1886. год. „Света атоњска Гора.“ 40. 1886. год. „Животописи пресвете Богородице.“ 41. 1886. г. „Дужности црквених пастира.“ 42. 1887. г. „У допунителном требнику“ што га је издао Василије Николајевић, свештеник иришки, све молитве којих прије није било штампано у реченом требнику, написао је митрополит Михаил. Исто ка, и молитве у „кресном ходу“ њиме су написане. 43. 1893. год. „Акатист св. Јовану Златоусту.“ 44. 1894. г. издао је „Акатист пресвете Богородице“ које се чудотворна икона налази у цркви пећке патријаршије у Старој Србији. 45. 1894. год. Прва књига „Бесједе и други књижевни Радови.“ 46. 1894. год. Друга књига „Књижевних радова.“ 47. 1894. год. „Поуке из Хришћанске вјере.“ 48. 1895. год. „Православна српска црква.“ Ова је књига раније била штампана, (види 25 годишњи јубилеј 1880. год стр. 190. под бр. 23. књижевних радова. Но пошто у њу нијесу ушле цркве и манастири из новоослобођених крајева, то је у овом новом издању знатно попуњено а при крају исте, побројани су епископи цивиљне доба из свјеу епархија, које у Србији постоје. 49. 1895. г. „Служба светом Петру, митрополиту црногорском, чудотворној цетињској.“ Ову је службу написао својом руком митрополит Михаил, а штампана је у московској синодској типографији 1895. г. и 50. Рјечник српско-словенски.

(Тестамент митрополита Михаила.) Својим завјештајем пок. митрополит оснива три фонда.

Први фонд од 10.000 рубаља, која се свота чува у Московској банци, установио је покојник да се из прихода њега ту своту издржавају два питомаца ради изучавања богословских наука у Русији.

Други фонд је основан за одбрану православног вјера, ширење Црквене књижевности и проповиједање морада у народу. Овај фонд има сада 16.000 динара на чувању код државне управе фонда.

Трећи фонд основаће се из новца, који се добију од продатога чокретнога имања митрополитовог. Приход овога фонда употребљаваће се на школовање и образовање ђака из породице митрополитове.

Осим ова три фонда завјештајем је остављено много опорука (детаља). Нико није заборављен ни од службених сродника покојника. Завјештао је по неку своту: биоградској пјевачкој дружини која пјева у саборној цркви; дому сиротне дјце; једну своту да се подијели сиротињи биоградској на дан његове сване; разним добротворним удружењима; за грађење Свето-Савске цркве; ђацима богословима који се налазе у митрополији т. д. За извршиоце своје посљедње воље митрополит је одредио: Панту Срећковића државног савјетника у пензији, Милоша Влајковића свештеника и члана биоградског духовнога суда и Јеврема Илија професора богословије.

НАРОДНА ПРИВРЕДА

На „Тежака.“

(Елда.) Ово је једногодишња биљка, поријеклом из јужне Азије.

Елда је права благодет за сиромашне крајеве, гдје је земљиште пјесковито, гранитично, хладно и слабо или осредње али не влажно. Ово је толико корисна биљка, за ширу културу, да би се могла препоручити као усјев и за боља земљишта, бар она, на којима се култура наших жита слабо рентира. Познато је да брашњици албумен у сјемени Елде даје добро брашно, које, у неколико, може замијенити брашно наших жита; може, дакле, послужити за људску храну. Добро роди, даје много зрна међу тиме не потребује добро земљиште.

Даље, зрна су елде врло добра храна за живину; изванредна храна за гојење свиња; добра храна за коње; а у цијету елде, пчела налази обилну пашу. Осим тога Елда у цијету, може се употребити као добро зелено ђубре за њиве.

Како елда брзо расте и за кратко вријеме сазријева, то се може употребити или као нов, други производ истог земљишта, или као угредан, т. ј. док не буде вријеме за сјидбу другог сјемена.

Сије се обично на сачму. Страда од позних мразева, пошто је она поријеклом из топлијих предјела од наших, према томе вријеме сијања је, за наше предјеле, од друге половине маја па и у првим данима јула. Ако се намјерава да се њоме у зелен ђубре њиве, онда се може раније сијати и то 1 хектолитар на хектар; али за зрно сије се, обично, почетком јуна, половином хект. Биљка ова цвјета дуго времена, тако, да прво зрнење сазре и отпадне прије но што сазре посљедње. Из овога се види, да би за жетву требало изабрати zgodно вријеме, а то је кад већина плода има затворено мрку боју.

Једна врста елде (P. Tataricum L.) одликује се тиме што је мање осјетљивија на зими; много се јаче развија, јаче се грана, много више роди, али јој зрнење,

не каквоћи, лошије. Ова успјева још и у топлијем земљишту од пређашње.

У Француској се култивисе једна одлика (Sarrasin Seigle) чије је зрно дугуљасто, мало личи на раж. добро је издашља, доста рана, а што је најглавније сва јој зрна сазријевају у исто вријеме. Држе, да даје и више брашна. Све је ове особине препоручују пољопривредницима.

Примједба. Многа дјела препоручивала су и свјеже струкове елде као доста добру пићу за стоку. Међу тим, било да се даје обично у стајама или да се нанесе стока (говедо и овце) на ливадама, може проузроковати несвјестичу и доста јаке болове. Али, ипак се може и свјежи струкови елде употребити за зелену пићу, али само мора бити измјешана са другим биљкама, као што је овае, просо, музар, грахорица и т. д.

(О гојењу кокошака.) У Француској, Белгији, Инглеској и Немачкој, не само да има већих завода за гојење кокошака, него се то у велико чини и по сеима; многи и многи сељаци обогатили су се гојењем кокошака, и то је једна грана привреде, која с дана на дан, све веће разлике узима. Врло је ово важна грана привреде, и то како са гледишта пољопривредног, тако исто и са народно-привредног. Сви привредници увиђају, да је гајење и гојење кокошака сигуран извор благостања, нарочито, кад и једно и друго једна рука обавља, т. ј. да је онај, који је палиће одњеговао, уједно их и угодни, па онда продао.

Да говорим о гајењу, није ми сада циљ, а гојење само зависи: 1. Од избора појасног соја кокошака, јер се неисплаћује узимати за гојење неки мали сој; па кад не би имали друге, него само домаће кокошке, онда треба и од њих изабрати оне, које су крупније, развијеније. — 2. Од избора подесне хране. — 3. Треба за гојење одабрана грла од осталих сасвим одвојити. — 4. За гојење одређено мјесто треба да буде тамно и усамљено. — 5. То мјесто не смије имати промаје и 6. Само потпуно развијена грла могу се за гојење употребити.

За гојење одређена грла не треба одмах затворити у кавезе, него их негдије у таму, али пространије мјесто затворити, и ту за првих 8 дана затворити их у грла засебно, у узане кавезе, гдје ће се 2—3 недеље гојазном храном хранити. Кавези морају тако узани бити, да се гојећа грла не могу много кретати; што буду грла мирнија, у толико ће се са мање хране, и за краће вријеме угодити. Хранити се морају тачно у јутру, на подне и у вече, и то увијек у одређене часове, а то је најбоље у 5 сати у јутру, у 11 на подне, и у 5 по подне. За храну се узима брашно, кукуруз, уљасто сјемење, буков жир и т. д., гдје се што боље и јефтиније може наћи. Кукуруз треба да буде у води натопљен, а брашно водом или млијеском оквашено, да није сасвијем суво. Овсено је брашно најбоље. Ми можемо храну давати у малим валовчићима, које треба најпријед на кавезе приковати, да дотична грла сама једу колико хоће, или ћемо их изјукати. Кљукањем се и прије и боље угодје.

Овдје ћемо говорити о гојењу у малом размјеру, онако, како ће то читаоци овога листа моћи да изврше, јер за њих ово и пишемо.

Треба дакле направити кавез са више одјељења, и у свако одјељење затворити по два грла кокошака, управо рећи, потпуно развијених пилића. У свако одјељење треба метнути мало суве сламе, или сувог пијеска, да буде увијек чисто; сваки други дан треба ову простирку мијењати. Храну треба начинити пред само храњење, а и вода треба да је увијек фрешка, али да не буде прехладна.

За храну треба узети овсеног и еждиног брашна, па га замијесити млијеком, да буде као мало суве тјесте. По некад се овом тјесту може додати мало лоја, или ситно исецканог меса или сљанине. Оваком храном, угодје се добро развијени пилићи за 15—20 дана тако, да се могу клати, и онда дају тако укусно, тако сочно, тако мекано месо, да што-но ријеч, „прете лажеш“.

Овако угодена грла можемо у свако доба и прије, и много скупље продати, а тим је већа корист, ако смо дотична грла у сопственом домаћуку и извели.

(За ђубрење дувана) препишеује проф. др. Неслер следећа упуства:

На количину и каквоћу дувана, унапред више прије свега подједнак пораст и подједнако развиће свију биљака једног дувањашта. Сваки прекид или застој у порастивању, било са суше или недоваљне хране, и свако неједнако одхрањивање појединих биљака на једној истој њиви, хрђаво унавивање и на количину и на доброту дувана. Одвише јако ђубрење погоршава доброту дувана. Да буде у земљи довољно хранске силе, без да се стварају јаки раствори на истој њиви, треба што раније ђубрити, да се растопљиви дјелови ђубрета довољно и подједнако у земљи

подијеле, а нарочито што дубље у земљу продру, одакле ће их и живе моћи повући и усисати, кад се преко љета горњи слој оранице исуши. Дуван, који на истој њиви расте, на којој је и прошле године дуван био, обично је бољи од онога, који је сајен на фрешко ђубреној њиви. Много ће бољи бити дуван на оној њиви, која је ђубрена пред зиму или преко зиме, него на оној, која је на скоро пред саћење ђубрена. У осталом треба и то имати на уму, да је дуван мек, кад се њива ђубри са чисто биљним ђубретом; на против врло је љут, кад се сади на „новици“, или на њиви, која је ђубрена овчијим, козијим или коњским ђубретом, а кравље, у опште говоре ђубре, даје дувану мирис.

(Проста средства за тамањење мишева и пацова.) — Аустријске пољопривредне новине доносе о томе ову биљешку: Треба узети два тањира, у један метнути брашна а у други њасути воде, па их за више дана држати тако на мјесту гдје се појављују мишеви и пацови. Кад се навикну на ову храну, онда у тањир у коме је било брашно, метнути један дио брашна и један дио испрашана гипса дакле по пола и озго потресити ситним шећером. Мишеви пацови јешће ово брашно по својој навици и пити воде из другог тањира, но у томе наћи ће и — смрт. Гипсано брашно чим дође с водом у додир постаће тјесте које се одмах стврдне као камен и зато мишеви и пацови морају помањкати.

Неки Рус, за вријеме Српско-турског рата препоручио је једном нашем управнику магацина врло слично средство за ову потребу. Треба вели узети један дио шпичична брашна па га помијешати с просијаним негашеним кречом и суд у коме је ова смјеса, намјестити тамо, гдје се јављају мишеви и пацови и одмах у близини метнути суд с водом. Кад мишеви поједу ову мјешавину, а да би је појели треба их преварити као и у првом случају, дајући им најприје чисто брашно, онда ће тражити да угасе жеђ и кад се напију воде, помањкаће, јер ће се тада угасити креч који су појели с брашном. Ту скоро овај управник магацина, који као виши чиновник у пензији живи у Прокуљу, причао је писцу ових редака, да је ово средство веома добро, јер се њиме помагао како се онда, током рата, тамањили мишеви и пацови, коју сам на овај начин потамањивао. Ништа од њих прије тога нијесам могао да сачувам у магацину па ни сам дук, а посље — нигдје једног.

(У корист његовања телади.) — У марту и априлу отељена телади имају и показују у сваком погледу најбољу подобност за развијање и напредовање, па с тога се одмах по одбијању од дојења могу испуштати на поље, гдје ће много чистог ваздуха удисавати и по вољи се довољно покретати.

У јуну и јулу, дакле у жарко лјетње доба отељена телади нијесу довољно јака, да би се могла бранити од несносних мушица, које их пецањем муче, па с тога врло много изостају у развијању и напредовању, а тако исто не напредују ни телади отељена доцније или у зимским мјесецима, јер морају прве мјесеце свога живота да проведу искључиво у стајама. С тога, за добро развијање и напредовање телади морамо се побринути, да одбијена телади добију што више чистог ваздуха и згодан мјеста за довољно и слободно — по вољи — кретање.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

(Назима.) Ко не назебе, не прехлади се у доба, кад нагло мијења вријеме? Кад више дана пада киша са хладним вјетром наизмјенице, те човек данас обуче горњу топлу хаљину, јер је студено и мраз, а сјутра у истој прозебе, јер је било 10^о топлине, па се човек сувише зноји у топлу одијелу и тако назебу навиче. Један добије кијавицу, други катар, промуклост, трећи унутарње протисли (санджије), шта више неки чак и инфлуенцу. — А ипак има по неко, ко рахат — весело и безбрижно иде и по вјетру и по киши, који не зна ни за овратнике ни кожухе (крзна) а зимско одијело не облачи до пред Божић, па ипак не прозебе. Личе му се боље румени, што је „ружније“ вријеме, а апетит му бива све већи, што више зима стеже, глас му остаје јасан и онда, кад се у цркву, у позоринту, на концерт или обичном сједу, ни једна мелодија, дијалог или други разговор од кашљана и хркања не чује, а зима му је вријеме, у којем му је снага духа и тијела дво-струко буднија. — Да, то су сретници — уздише овдје многи — ти су очарисали!

Очарену, шта ће то рећи? Највише људи мисле, ко није још од дјетињства трчао бос и у лаким хаљинама; тај доцније без најразличитијих гарнитуре доњег одијела, без кожуха или кожних постова, а нарочито без шала или другог овратника око врата не може изаћи. А ипак се може од много што шта што је сувишно и шкодливо за годину дана одлучити! Једно и вре-

тађе зими много чини, неизмјерно много више него ли одијело и управљање по термометру. Кога је језа хвата при студени од 10 ст., томе ће много бољу услугу учинити крпено јело, још ако је добро масно, од гријања у прегријаној соби. А колико је бољи крпак оброк чорбе од разних алкохолних пића, што их многи пију, да се бајаги угрију, није лако ни казати; јер алкохол донекле и то за тревута грје, т. ј. дражи, а у ствари трајно смањује тјелесну топлину. Добро грје мед и пекме, па и у опће онаква храна, у којој имаде пуно шкроба. А хуљавицу, који човек у соби по четири недеље најмазије чува, с које избјегава сваку штету, који бјеже кући прије заласка сунца, да га „вечерњи хладан вјетар“ не захвати и т. д. може човек често за три четири дана отјерати самом ваљаном и крпеном штетом тако, да шета брзо и дуго док се не умори и добро не озноји.

Управо знојење на пољу, чега се зими чувају као смрти, баш је непрочијењава еликсир за здравље. Само сит grano valis! (Мало соли разум!) — Никако не смије човек бијесно јурити, док се не презноји, па пошље сувише полако онако знојан и угријан одити, док се ошет охлади; него ваља срчано издржати, док благодат топлине, која је настала кретањем, не прегне у цијело тијело, па то треба издржати све до куће, док се не стигне у топлу собу; тада се можеш одморити и раскомодити. Не би требало да се на хладноћу излази гладна трбуха, већ пошто се добро најде кријепка језа, које ће исцрпавањем, а за тијем све бржом штетом најбоље скувати. И врло велика зима се може лако поднијети, ако се човек на тој снажно креће, ако потрошене материје добром храном накнади, то знаке назеба, који се осјећају као хладноћа, предусретне повећаним радом тијела. Па и љубег вјетра мало се треба бојати, ако се уста, кад се на поље излази, држе затворена, те се непрестано кроз нос дише.

Много пута се мисли, да са њежним размаженим тијелом такођер и нервозност иде руку за руку заједно, те веде за очврсле: „Они су без живаца“. — На жалост није тако у размажењака. Управо у посебном успаваном саставу мишића и мишићног ткања, које се оснива на сувишну воде, те који је у првом реду узрок, да се човек лако расхлади и које има диспозицију и за друге сличне болести; нерви су такођер попузали, а то само погоршава ствар. Здрави живци нормалног тијела — а не дао Бог, да ми очврсле држимо ненормалним — јаве зиму, промају и слично тијелу за времена, те га опомену, да се причува. — Успавани живци у успавану тијелу увијек предочијава дојаве тијелу опасност, — они не опазе узрока хуљавице, већ тек кад од ње морају да пате. Само нараван начин живота, те много и кријепко гibaње на пољу, било по суху, било по киши, може искористити слабоћу, учврстити и све ткање у тијелу измијенивши успаване, воденасте мишиће тијела са чврстима и бјелавцем обилнама. „С. Л.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

ЦЕТИЊЕ, 13 фебруара.

(Личне вијести.) Г. др. В. Церазић са фамилијом дошао је на своје ново одређено мјесто.

(У очи поклада) Друштва Цетињске Читанице и Горског Вијенца приредили су у позоришту игранку, која је трајала у најбољем реду и расположењу до последице по ноћи.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Гроф Густав Калноки.) На свом замку Предлцу у Моравској нагло је умро бивши аустро-угарски министар иностраних дјела гроф Густав Калноки. Калноки се родио 29. децембра 1832. у Летовицу у Моравској, а поријеклом је из моравске гране једне мађарске грофовске породице. Кад је свршио науку, ступи у војничку службу и год. 1854. постао је поручником у 2. хусарском пуку. Мало затим баци се на дипломатско поље, па је најприје био аташе код аустријског посланства у Монакову, а затим у Берлину; 1860. год. за текла га је као тајника у лондонској амбасади. Ту је остао до 1870., кад су га наименовали за посланика у Рим, 1874. у Кијев, а 1880. у Петроград. Међутим је напредовао и у војничком рангу, те је 1879. постао генералом. Из Петрограда је Калноки шаљао такве извјештаје, да је после смрти министра иностраних дјела Хајмерла 1881. год. он наименован за министра иностраних дјела и министра царске куће. Год. 1888. добио је велики кордон реда св. Стевана и наименован за генерала коњице. Са министром-предсједником Бановијем дошао је у сукоб г. 1895.

због паничног посланика Азардија. Банови је својом настрљав шћу тада дотјерао лотле, да му је Калноки морао у „Фреденблату“ очитати ваљану лекцију из политичке пристojности. Но ипак је зато Калноки одступио 15. маја 1895. Гроф Калноки није био ожењен, иза себе је оставио једног млађег брата, генерала-мајора грофа Хуга Калнокија, и три сестре.

(Најстарије величине.) — Бизмарк је стар 82 године, др. Самуел Смајлс 85, папа Лав XIII 87 и „велики старац“ Гледстон 88 година. Он је ту скоро прославио свој рођен-дан у Канеу у јужној Француској. Чини се да је дуг живот наследио у његовој породици. Његов отац живио је 87 година, његов старији брат, барон Тома Гледстон, умро је у 85 година. Гледстон, је тада рекао: „Управо, тада баш није требало да умре, то је прије био несретан случај“.

(Религиозни занос код будиста.) Г. Матињон војени лекар при францускоме посланству у Пекињу, написао је у „Atchives d' anthropologie criminelle“ врло занимљиве појединости о самоспаљивању будистичких бонза у Китају.

Својевољно мучење бонза изазива опште саучење међу следбеницима њихова вјероучења, што се у много прилика огледа у издашним поклонима у корист осталих фанатика, што се васнијају под кровом гаје и дотични бонза живи. Али има бонза, који нијесу задовољни само мучењем, те у жељи да се сједине са Нирваном, прекидају свој живот самоубиством. На острву Пу-Ту, налази се стијена, са чије висине скаче бонза у пропаст, само да би таквом жртвом постигао светост Будину. Та се стијена назива „Провалија смирености“. Неки будистички жреци опет истичу више сваког самоубиства, самоспаљивања на ломачи. И ово су најзавештанији фанатички. Далеко од сваког користољубља личност они се жртвују једино да користе своје манастиру, у који се, после сваког таквог самоубиства са разних страна стичу изобилни поклони. Колико самоспаљивање утиче на будистичку паству, показује овај догађај, што нам га г. Матињон приповиједа. Један будистички бонза, који се одрекао сваког свјетског блага и живио једино од милостиње, излажући своје измучено тијело разним мучењима, скупљао је милостињу у корист поправке већ оронула манастира, у коме је провео вијек у самоодрицању и своје вољноме мучењу. Мутајући за милостињом по градовима и селима, он би свакога минута падао на кољена и из све снаге ударао челом о даску, коју је носио, да не би изражавио главу о оштро камење. Али поред свега тога није видио Бог зна какова успјеха. Поклони су били врло ријетки, те он кад виђе, да оваково мучење не привлачи сажаљење будиста, он свечано објави, да ће се „сјединити с Будом сједећи“, т. ј. сажећи ће се на ломачи.

Али када му власт то забрани, бонза ријешни да се умори глађу. Он ипак направи ломачу, сједи на њу с подвијеним погама и не мичући из тога положаја, умре од глади послје осам дана.

Самоспаљивање фанатичних бонза бива свечано. Својевољни мученици за вјеру прелази лаганим, али поузданим кораком од манастирских врата до ломаче. Свјетина га дочекује на кољенима и прати молитвама. Он храбро ступа, не скидајући очију с ломаче и цијелога пута добује прстима десне руке по људској лобањи, коју, по закону о будистичком мучеништву, мора држати у лијевој руци. Сад настаје најужаснији приказ, кад сам бонза сједне на ломачу, подвијених ногу и продужи добовање у дубаву, а пламен започне лизати око њега и по њему. И колико је бивало примјера, да из сред пламена, мјесто јаука чујете похвалне pjesме и тврди глас умирућега, који у нечувеним мукама умукне заједно са посљедњим дахом.

(Дјед, отац и син пред олтаром.) У Единбуршкој општини Агевдорфу извршена је прошле недеље ријетка свечаност. У пренуној цркви ступи пред олтаром млад човек, по имену Андреа Бласман, да се вјенча са својом заручницом Сузаном Пол; одма после његова вјенчања, извршено је вјенчање његових родитеља, Матије Бласман и жене му Марије, који су свет ковали сребрну свадбу; а после њих ступише пред олтар Андреов дјед и баба да прославе златну свадбу. На златно вјенчање 84 годишњег јубилара присуствовало је његово двоје дјеце, шест унука и тринаест праукука.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР.-БИРА.“

МОСКВА, 15 фебруара. — Умро је московски митрополит Сергије.
РИМ, 15 фебруара. — Умро је министар Синео.

ПРИЗ, 15 фебруара. — Услед полемике због ствари Золине био је двобој пистолама између Дримона и Клеменсона. Пуцали су шест пута без резултата.

АТИНА, 15 фебруара. — Краљ Ђорђе враћајући се у колима у град путем из Фелера са Принцем Маријом, двије особе скривене крај пута пуцале су из пушака против краљевских кола. Први метак је промашио, а други је равни краљевог гардиста у руку. Краљевска кола полете галопом. Изабачено је за колима седам метак без резултата. Краљ је својим животом зклањао своју шћерку. Злочинци су побјегли. Један је имао суро одијело и Краљ вели да би га лако познао. Вијест о атентату учинила је у граду огромну сензацију.

АТИНА, 16 фебруара. — По свој Грчкој приређују се манифестације оданости Краљу. Крићани, који се налазе у Атини, одма су се сакупили, и управили Краљу адресу, којом изражавају ужас и огорчење против атентата. Сви министри инострани одили су лично да Краљу честитају. Краљ је рекао, да који разврати орган пресе доноси жалосне посљедице. Цјелокупна престоничка штампа устаје индигнацијом против атентата. Држано је благодарење у катедралној цркви у присуству Краљевске породице, која је била акламирана при доласку и одласку овацијама непрекидним. У двору се мноштво грађана потписује на регистру. Ноћу су неки били уапшени. Мир потпуни влада како у Атини тако и по унутрашњости. Краљ је примио топле честитке од руског Цара, Инглеске Краљевне Викторије и од немачког Цара. Још нема никакве трага злочинаца.

БУДАПЕШТА, 16 фебруара. — Министарски савјет под пресједништвом Царевијем одалучио је да сазову делегације концем априла у Будапешти.

ЦАРИГРАД, 16 фебруара. — Порта је управила двије окружнице турским посланицима код великијех сила. Једном тражи да се ријешни критско питање прије него турска војска остави Тесалију. Другом извјештује о догађајима у скопљанском савезу. Бугари уапшени били су пуштени на слободу. Опровргава тортуре, што може бити потврђено и од секретара инглеског посланства, који се налази у Скопљу.

БИОГРАД, 16 фебруара. — Владика нишки Иннокентије изабран је за митрополита са 25 гласова од 35.

АТИНА, 16 фебруара. — Ухваћен је један злочинац по имену Кардитци, радник штампарски из Атине. Не оће да каже сакривце.

БЕЧ, 17 фебруара. — Престолонаследница Стефанија разболела се од пнеумоније. Стање Принцесе Клементине Кобуршке погоршало се.

АТИНА, 17 фебруара. — Злочинцу Кардитци је 35 година. Прије је био подофицир. Он се сам предао суду; изјављује да му није жао што је учинио. Полиција је нашла на мјесту атентата бомбу пуну динамита.

ЦАРИГРАД, 17 фебруара. — Јучер су измијенили ратификације Тевфик-паша и Буvara трговинске конвенције турско румунске. Ослобођено је 128 Бугара уапшенијех у Скопљу и 107 по осталој Македонији.

РИМ, 18 фебруара. — Поводом педесетогодишњице конституције Краљ је одредио 150.000 франака за припомоћ сиромаша у провинцијама.

АТИНА, 18 фебруара. — Ухваћен је друг Кардитци. Он је радник из Македоније по имену Георгие. Суочен са Кардитцим признао је да је био учесник у атентату. Изгледа да је Георгие био наговорен од Кардитци, који му је доказивао да иду извршити славно дјело. У посљедњем часу Георгие је чинио да атентат не успије. Манифестације оданости настављају се по свој држави.

ПРАГ, 19 фебруара. — Сабор је затворио одушевљеним усклицима: Живио Цар. Полиција је обуставила наредбу, којом је била забранила ђацима да носе друштвене боје.

АТИНА, 19 фебруара. — Краљ окружен краљевском породицом и цијелим двором примио је дипломатско тијело, које је поднијело честитања односијех суверена и влада.

ЦАРИГРАД, 20 фебруара. — На посљедњу окружницу Портину велесиле не допуштају да се доводи у свезу рјешење критског питања са евакуациом Тесалије.

АТИНА, 20 фебруара. — Камара је гласовала адресу којом честита Краљу. Поднешен је пројект интернационалне контроле. Француска, Русија и Инглеска гарантирају 120 милиона новог зајма. Односна конвенција биће брзо готова.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Господин Илија Чучак трговац из Котора 9. овог мјесеца, посетио је нашу школу, и даровао је ученицима ефор. 12. За којему овим Управа од стране своје и ученика срдечно благодари.

Његуши, 15. фебруара 1898.

Управа Његушке осн. школе.

ОБЈАВА.

Возна пошта полази сваки дан од Цетиња за Котор у подне — осим: сриједи кога дана полази у 8 сати у јутро и стиже у Котор у 2 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Угар. Хрв. Друштва који полази исти дан у 3 сата по подне из Котора за Ријеку (Фјуме) и осим петка кога дана полази у 10 сати прије подне и стиже у Котор у 4 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Лојидовог Друштва, који полази исти дан у 6 сати по подне из Котора за Трст.

Из Котора за Цетиње возна пошта полази сваког дана у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати прије подне.

Из Цетиња за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне и стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Из Подгорице за Цетиње полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати пр. подне.

Из Подорице за Никшиће полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже у Никшиће у 11 сати пр. под.

Из Никшића за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне, стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Цетиње, 12 септембра 1897.

Управа
Књ. Цр. Пошта и Телеграфа.

Нико Станков Парача из Његуша, отишао је назад 12 година у Цариград; има три године јављао се је својима из Јерусалима, одакле је неће отишао без да се зна куд. Будући да његова мајка ништа о њему сазнати не може, то се умољава сваки онај, који би што о поменутом Нику знавао, да би доставио

КАНЦ. МИН. ИНОС. ДЈЕЛА.

Цетиње, 17 јануара 1898 г.

ОГЛАС.

МАРКЕ Ко мени пошље 200 Црногорских марака или коверата, ја ћу њему послати 400 иностраних.

K i e w (Russie)
Н.—Госпиталн. N-го 6.

(—6)

Ю. Шуљкевич